

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Miel Muñagorri Muñoa

*Andoain,
Gipuzkoa
(1927)*

Aurkibidea

Biografia

Andoaingo Leizotz bailarako Ipurkaitz baserrian jaio zen. Arreba zen zaharrena, baina hemezortzi urterekin hil egin zen tifusarekin gaixotuta. Aitak eta berak ere pasatu zuten gaixotasun hori. Hiru anaia gelditu ziren eta berak Laborden ikasi eta lan egin zuen. Laborden 23 urte egin eta gero, tailerra jarri zuen beste hiru bazkiderekin Urnietan. 35 urterekin Hernanira ezkondu zen eta bertan bizi izan da geroztik.

Zintak

AND-021

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-06-16
- **Iraupena:** 55 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Eskolara bide txarretatik eta oinetako desegokiekin

- **Erref:** AND-021/003
- **Iraupena:** 0:03:56. **Hasi:** 00:02:03. **Bukatu:** 00:05:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Herriko eskolara joaten zen lehenengo, eta geroago Salesianoetara. Han ikasi zuen 14 urtera arte. Salesianoak fraide jatorrak ziren. Gaur egun hobe da hezkuntza. Eskolara oinez joaten ziren eta bideak oso txarrak ziren. Oinetakoak nolakoak izaten zituzten azaltzen du. Geroago gomazko oinetakoak atera ziren eta hobeak ziren haiek. Mantarrak erabiltzen zituzten eta haiek janzteko pazientzia behar izaten zen.

2. Galtzerdiak etxean egin, baina ardirik eduki ez

- **Erref:** AND-021/004
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:05:59. **Bukatu:** 00:06:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Galtzerdiak etxean egiten zituen amak. Galtzerdietarako haria eginda ekartzen zuten etxera. Ardirik ez zuten izaten baserrian, txerriak bai, ordea.</p>

3. Gerraostean txerria hiltzeko komeriak eta haragia kontserbatzeko moduak

- **Erref:** AND-021/005
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:06:51. **Bukatu:** 00:09:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

<p>Gerraostean ezin izaten zuten txerria nahi zutenean hil. Txekorra hil izan dute kontrabandoan. Haragia kontserbatzeko lehen zer sistema zeuden azaltzen du.</p>

4. Baserriko lanak lehen

- **Erref:** AND-021/006
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:09:47. **Bukatu:** 00:11:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Baserriko eguneroko bizimodua nolakoa izaten zen azaltzen du. Lan asko izaten zen orduan, ez baitzegoen oraingo aurrerapenik. Itulan gustura ibiltzen zen Miel.

5. Tifusak etxean eragindako kalteak

- **Erref:** AND-021/007
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:11:11. **Bukatu:** 00:13:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

4 anai-arreba ziren. Arreba 19 urterekin hil zen tifusa zela eta; amak asko sufritu zuen orduan. Medikuen sistema lehen hobea zen, herritar guztiak ondo ezagutzen baitzituzten. Mielek eta bere aitak ere pasa zuten tifusa. Arrebak tifusaren kontra txertoa hartua zuen, baina ez zion ezertarako balio izan. Tifusa sendatzeko botika bat ematen zieten.

6. Baserriko aurrerapenak ez dute hobetu baserriko bizi-kalitatea

- **Erref:** AND-021/009
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:13:59. **Bukatu:** 00:16:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:

Ama Donostiako merkatura joaten zen baserriko jeneroa saltzera. Baratzean denek egiten zuten lan. Lurra lantzeko hainbat tresna erabiltzen zituzten. Aurrerapenik ez zuten, baina bizitzeko adina ateratzen zuten. Gaur egungo bizimoduarekin alderatzen du ordukoa; ez zaio gustatzen "a vivir que son dos días" filosofia.

7. Lehen kotxerik ez, baina pozik bizi

- **Erref:** AND-021/010
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:16:32. **Bukatu:** 00:17:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Miel gaztea zela, kotxerik ez zen inguruan. Lehenengo motorra 50. hamarkadan sartu zen; ordura arte, bizikletaz ibiltzen zen jendea.

8. Laborden lan egiten ikasi

- **Erref:** AND-021/011
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:17:28. **Bukatu:** 00:19:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

14 urterekin eskola bukatutakoan, Laborden hasi zen arte- eta lanbide-eskolan ikasten. Lan eta ikasi egiten zuten han. Lehen prima kobratzeko kontrolak egiten zizkien. Laborden zer ikasten zuten azaltzen du.

9. Emakumeak ere Laborden lanean

- **Erref:** AND-021/012
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:19:46. **Bukatu:** 00:21:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

500 langile ziren Laborden, gizonak eta emakumeak. Emakumeak hasieratik sartu ziren Laborden lanean, baina ezkondutakoan lana utzi eta etxeko lanetara dedikatzen ziren normalean.

10. Ezkondutakoek puntu gehiago lantegian

- **Erref:** AND-021/013
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:21:35. **Bukatu:** 00:23:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Ezkondutakoei gehiago ordaintzen zieten ezkongabeei baino, horrela familiari laguntzeko. Lan-baldintzak nolakoak izaten ziren aipatzen du: atsedanak, oporrak... Oporretan baserrian laguntzeko aprobetxatzen zuten.

11. 23 urtean Laborden lanean

- **Erref:** AND-021/015
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:23:48. **Bukatu:** 00:24:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Hasieran 21 pezeta irabazten zituzten astean. Igandetan bakarrik izaten zuten jai. Pixkanaka, larunbata ere jai bihurtzen joan zen. Baserrian, ordea, ez dago oporrik, bizimodu latza da. Laborden 23 urtean ibili zen lanean.

12. Labordeko garai latzak

- **Erref:** AND-021/016

- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:24:58. **Bukatu:** 00:27:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

Laborden garai ekonomiko latzak pasa zituzten, eta kiebra jo zuen. Gerora, beste lantegi batzuk zabaldu zituzten Labordeko langileek. Labordek zergatik jo zuen kiebra azaltzen du Mielek.

13. Laborden lan egin ostean, bere tailerra jarri

- **Erref:** AND-021/017
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:27:38. **Bukatu:** 00:29:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

14 urte zituela hasi zen Laborden lanean, eta 23 urte eman zituen han. Gerora, tailerra jarri zuten Urnietan eta 15 urte inguru egon ziren horrela lanean. Tailer hartan piezak eta konponketak egiten zituzten.

14. Franco hil osteko aldaketak ekonomian

- **Erref:** AND-021/018
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:29:10. **Bukatu:** 00:31:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Krisi industrialak

Laburpena:

Franco hil zenean, dena garestitu zen, jornalak altxa ziren... Fabrikaren eta baserriaren arteko aldea areagotu egin zen. Hor hasi zen baserriaren gainbehera.

15. Sokatirarako zaletasuna eta jokaturako txapelketak

- **Erref:** AND-021/021
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:33:23. **Bukatu:** 00:35:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Sokatiran ibiltzea gustatzen zitzaien. Sokatiran aritzeko arauak aipatzen ditu.

Gaur egun txapelketa handiak egiten dira sokatiran. Hernaniko taldean ibiltzen ziren sokatiran. Hainbat herritan egoten ziren sokatirako taldeak. Behin Zaragozako txapelketa batean hirugarren gelditu ziren beraiek. Herriko festatan aritzen ziren gehienetan sokatiran eta jende asko joaten zen haiek ikustera.

16. Sokatiran ondo jarduteko zer egin behar den

- **Erref:** AND-021/022
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:35:57. **Bukatu:** 00:39:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Euskal Herritik kanpora ez ziren joaten txapelketatara. Italian onak omen ziren sokatiran. Sokatiran ondo egiteko zer egin behar den aipatzen du. Lehen gomazko oinetakoak erabiltzen zituzten lurrari ondo eusteko.

17. Sokatiraren inguruko kontuak

- **Erref:** AND-021/023
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:39:04. **Bukatu:** 00:40:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Ezkondu aurretik ere ibiltzen zen sokatiran. Epaileak egoten ziren arauak ondo betetzeko.

18. Sega eta sega-apustuak

- **Erref:** AND-021/024
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:40:13. **Bukatu:** 00:43:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Sokatiraz gain ez da ibili beste kirolean. Segan aritua da. Tresnak ondo zorrozuta egonez gero, lan erdia egin behar izaten da. Baserrian ikasi zuen segan egiten. Sega-apustuak gogoan ditu. Behin segalari bati pozoia eman omen zioten apustu batean. Segalari ezagunak aipatzen dituzte.

19. Idi-probak eta lehiak

- **Erref:** AND-021/025
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:43:38. **Bukatu:** 00:45:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Idi-apustuak izaten ziren Andoainen; izebaren balkoitik ikusten zituzten beraiek. Idi-probatako harriak 1.500 edo 3.000 kilokoak izaten ziren. Idiez gain, gizonak ere ibiltzen ziren haiekin lehian. Emakumeak harriak jasotzen hasi dira azkenaldian.

20. Ahari-jokoak

- **Erref:** AND-021/026
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:45:57. **Bukatu:** 00:47:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

<p>Ahari-jokoak asko izaten ziren lehen, Asteasu aldean gehienbat. Zeinek kolpe gehiago eman ibiltzen ziren ahariak. Apustuak jokatzeko ziren aharien inguruan.</p>

21. Apustu xelebreak

- **Erref:** AND-021/027
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:47:20. **Bukatu:** 00:49:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Idiei ardoa ematen omen zitzaaien apustu batzuetan. Apustu xelebreak jokatzeko ziren lehen: 100 kiloko zakua hortzekin eramatea, adibidez.

22. Andoaingo euskara eta inguruko herrietakoa

- **Erref:** AND-021/029
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:49:41. **Bukatu:** 00:51:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

<p>35 urte zituela ezkondu zen Hernanira. Euskara ez da aldatzen Andoaindik Hernanira; bai, ordea, Goizueta aldera, Eibar aldera, Goierri aldera...</p>

Transkripzioa

- Zu Andoaindikan ezkondu in ziñan Hernanira.
- Hernania.
- Zenbat urtekin ezkondu ziñan?

- Hogeita hamabost urtekin.
 - Eta hemendikan Andoaiñea nabaritzen al da euskeran diferentziya?
 - Ez, Andoaiñea ez. Goizutaa ta hoitaa bai.
 - Zertan nabaritzen da Goizuta aldea?
 - E?
 - Zertan nabaritzen da Goizuta aldea?
 - Beste zea bat, beste doiñu bat ematen diyela.
 - Ta Aranoa, esate bateako?
 - Igualtsuk izango dia Arano ta... Arano gutxiyo, e. Goizuta oandikan... Arano gutxiyo, hemengo tankeraa Arano.
 - Hemendikan Astigarraga aldea ta hola aldatzen al da?
 - Astigarragaa ez. Behin Oiartzuneako ganbiatzen dala uste det, bai, pixkat.
 - Han ´e doiñua?
 - Bai. Gero Bizkai aldian ta hoitan ta. Eibar aldea, ta hoitan ta. "Bentania" ta.
 - Ta hemendik Tolosa aldea ta?
 - A! Behin Goierria ezkeo hor´e ganbiatzen da pixkat, e! Tolosa arte igualtsu. Handi aurea.

23. Tximistak baserria erre zienekoa

- **Erref:** AND-021/031
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:51:34. **Bukatu:** 00:54:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Ipurkaitz baserrian tximista sartu zen 1959an eta erre egin zen. Miel lanean zegoen egun hartan; familia, ordea, etxean. Behiak atera zituzten nola-hala eta inor ez zen zauritu. Etxe barruan zeuden argazkiak erre egin ziren. Tximista ganbaratik sartu zen eta han zegoen lastoak su hartu zuen. Lehen tximista sarritan sartzen zen baserrietan. Baserri berria laster egin zuten, eta baserrirako bideak auzolanean egin zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-01

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com